

Βιργινία Τσουδερού και Εφη Καλλιγά.

Το θέμα αυτό είχε ανατεθεί στην Γαλάτεια Σακκά,. Είχε χρηματίσει πρόεδρος της Ομάδος Γυναικείων Προβλημάτων του ΚΟ.ΔΗ.ΣΟ. Δυστυχώς η Γαλάτεια έφυγε από κοντά μας προτού προλάβει να γράψει το κείμενο αυτό. Αποφασίσαμε να 'γράψουμε' εμείς το κείμενο της βασισμένο σε άρθρα και ομιλίες της. Ασφαλώς δεν θα ήταν το ίδιο με ένα κείμενο που θα μας έδιδε τώρα όπου θα αξιολογούσε τους αγώνες και τα αποτελέσματα. Αλλά θεωρούμε ότι παρουσιάζονται για τις νεότερες γενιές αγώνες που δεν γνωρίζουν και συγχρόνως αποτελεί 'μνημόσυνο' αγάπης στην αγαπητή σε όλους Γαλάτεια που δεν έπαψε να αγωνίζεται μέχρι την τελευταία της στιγμή για αυτά που πίστευε με το ήθος και την γενναιότητα που είχε επιδείξει σε όλη της την ζωή

Όταν ιδρύθηκε το ΚΟΔΗΣΟ το 1979 δεν είχε ακόμα συζητηθεί στην Βουλή η τροποποίηση των νόμων που διέπουν το οικογενειακό δίκαιο και δεν είχαν κυρωθεί οι διάφορες Διεθνείς Συμβάσεις . Είχε μόνο κερδηθεί η συνταγματική μεταρρύθμιση.

Οι γυναίκες που είχαμε ακολουθήσει όλες τις περιπέτειες των Νέων Πολιτικών Δυνάμεων, είχαμε ήδη δώσει το στίγμα μας πολύ πριν ιδρυθεί το ΚΟΔΗΣΟ. Έτσι ήμασταν έτοιμες να προτείνουμε συγκεκριμένα μέτρα. Μπήκαμε αμέσως στον αγώνα. Συμπύξαμε την Ομάδα Γυναικείων Προβλημάτων και με πρόεδρο την Γαλάτεια Σακκά αγωνιστήκαμε με συνέπεια για να επιβληθούν όλες οι αναγκαίες μεταρρυθμίσεις που απαιτούσε και το νέο Σύνταγμα της χώρας. Την εφαρμογή δηλαδή την ισονομίας και ισοπολιτείας χωρίς εξαιρέσεις.

Πρώτο μέλημα της ομάδος ήταν να εγκριθεί Ψήφισμα στο πρώτο Συνεδρίου του ΚΟΔΗΣΟ .

«Η ΙΣΟΤΗΤΑ, (ΙΣΟΤΙΜΙΑ, ΙΣΟΝΟΜΙΑ ΙΣΟΠΟΛΙΤΕΙΑ) είναι δικαίωμα ανθρώπινο και για την Ελληνίδα. Για να κατοχυρωθεί το δικαίωμα αυτό προτείνονται τα ακόλουθα μέτρα

«1- Να εισαχθούν αμέσως στη ν Βουλή και να ψηφισθούν σχέδια Νόμων για τη αναθεώρηση

α) του Οικογενειακού Δικαίου

β) του Εμπορικού Νόμου

γ) του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας

δ)) του Ποινικού Κώδικα. Ειδικά να προβλεφθούν αυστηρότατα μέτρα για την κακοποίηση και τον βιασμό.

«2- α) Να επικυρωθεί η Σύμβαση της Κοπεγχάγης για την κατάργηση των διακρίσεων σε βάρος των γυναικών

β) Να επικυρωθούν οι Διεθνείς Συμβάσεις και Συστάσεις και να εφαρμοστούν όσες ήδη έχουν επικυρωθεί. Ενδεικτικά αναφέρουμε τις συμβάσεις :

103 περί προστασίας της Μητρότητας

111 περί διακρίσεων ως προς την απασχόληση και επάγγελμα

122 περί πολιτικής απασχολήσεως κ.ά

«3- α) Να δημιουργηθεί φορέας για την Μητρότητα, την Υγεία και την Κοινωνική προστασία της γυναίκας. Ν' ασχοληθεί, ειδικότερα με το δικαίωμα του οικογενειακού προγραμματισμού όπως το εκφράζει η Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας και ο ΟΗΕ.

β) Να προστατευθεί το εκτός γάμου παιδί σύμφωνα με τις σύγχρονες κοινωνικές αντιλήψεις και να ισχύσουν για τις ανύπαντρες γυναίκες οι ίδιες προβλέψεις που ισχύουν για τις έγγαμες.

«4- Σαν πρώτο βήμα για την Προστασία της Μητρότητας να έρθει αμέσως για συζήτηση στη Βουλή το σχέδιο νόμου που έχει από δυο χρόνια τώρα μελετήσει ειδική επιτροπή και που κατακρατεί το Υπουργείο Κοινωνικών Υπηρεσιών,

«5-Να δημιουργηθεί ειδικός φορέας αντίστοιχος του Οργανισμού Σχολικών Κτιρίων για τη ίδρυση και λειτουργία βρεφονηπιακών σταθμών.

«6- α) Να καθιερωθεί η ισοτιμία για την αγρότισσα. Ίση συνεταιριστική μερίδα. Ατομική και ίση ασφάλιση και σύνταξη.

β) Να πάψει ο εμπαιγμός στις προσλήψεις στις αμοιβές στη βαθμολογική εξέλιξη και στον υπολογισμό των συντάξεων για τις εργάτριες και τις υπαλλήλους.

γ)Να πάψει η καταστρατήγηση του άρθρου 4 του Συντάγματος στο θέμα των προσλήψεων από τις Τράπεζες και ΝΠΔΔ

«7- α) Να υλοποιηθεί η εξαγγελία για ασφάλιση όλων των πολιτών και αξιοπρεπή συνταξιοδότηση ώστε να καλυφθούν και οι ανασφάλιστες νοικοκυρές.

β) Να αναγνωρισθούν σαν συντάξιμα έτη τα χρόνια εκπαίδευσης του νοσοκομειακού βοηθητικού προσωπικού (αδελφές νοσοκόμες, μαίες επισκέπτριες) για να πάψει η εκμετάλλευση της εργασίας τους.

«8- α) Να συμπεριληφθεί στο πρόγραμμα παιδείας και πρόγραμμα μόρφωσης και επιμόρφωσης ενήλικων ώστε να βελτιωθεί και η θέση της Ελληνίδας (αγράμματη, λίγες τάξεις δημοτικού και ανειδίκευτες)

β) Να επεκταθούν προγράμματα ειδικέυσης και εξειδίκευσης σε επαγγέλματα όπου ασχολούνται περισσότερες γυναίκες

«9- α) Να αναθεωρηθούν όλα τα σχολικά βιβλία και να διαγράψουν όλα τα κείμενα που τοποθετούν τη γυναίκα μόνο σαν βοηθό του άνδρα.

β)Να απαγορευθούν όλες οι διαφημίσεις από την ΕΡΤ και ΥΕΝΕΔ που υποβαθμίζουν τη γυναίκα

“Το αίτημα για ειρήνη και ισόρροπη μείωση των εξοπλισμών είναι πρωταρχικό για την γυναίκα για την μητέρα. Ποτέ καμία πολεμική μηχανή δεν εργάστηκε για χάρη της και τα νέα όπλα στον άμαχο πληθυσμό στοχεύουν.

«Το ΚΟ.ΔΗ.ΣΟ είχε και με το ψήφισμα που έγινε δεκτό στο συνέδριο του, πάρει θέσεις και στον «Αγώνα» δημοσιεύθηκαν άρθρα από την ομάδα μελέτης γυναικείων προβλημάτων. Ολόκληρο δε το Σχέδιο Νόμου το είχε επεξεργαστεί ομάδα με επικεφαλής την Β.Τσουδερού από την εποχή ακόμα της ΕΔΗΚ το 1975-55 και είναι κατατεθειμένο στην Βουλή χωρίς ποτέ να ληφθεί υπόψη. Σήμερα όμως «εδώ και τώρα» πρέπει να εκτεθεί και δέσμη προτάσεων για να προληφθούν λάθη.

«Πολιτικός γάμος: Διαβάσαμε την πρόθεση του Υπουργού Δικαιοσύνης να ζητήσει την καθιέρωση του Πολιτικού Γάμου σαν προαιρετικού. Αυτό θα προκαλέσει νέα σειρά από προβλήματα. Ο πολιτικός γάμος πρέπει να είναι υποχρεωτικός και οι θρησκευτικοί προαιρετικοί όπως είναι σε μερικές περιπτώσεις μάλιστα και σήμερα οι θρησκευτικοί γάμοι (καθολικός –ορθόδοξος)

«Συναινετικό Διαζύγιο: Είμαστε πάντα σύμφωνοι με την καθιέρωση του για να πάψει «η ανεύρεση μαρτύρων» σε πολλές μάλιστα περιπτώσεις ψευδομαρτύρων και να σταματήσει μια άσκοπη ταλαιπωρία του ζευγαριού που έχει έτσι και αλλιώς αποφασίσει να χωρίσει.

«Αντικειμενικός κλονισμός: Για την καθιέρωση του αντικειμενικού κλονισμού δεν υπάρχει αντίρρηση .Πλην όμως και παράλληλα με αυτές τις νομοθετικές ρυθμίσεις πρέπει να γίνουν και μερικές άλλες για να μη μεγαλώσουν τα γυναικεία προβλήματα που ήδη υπάρχουν σήμερα.

Με τον πολιτικό γάμο θα υπάρξει ευκαιρία ασφαλώς για περισσότερους γάμους. Γνωστό είναι ότι και σήμερα ότι η πρώτη σύζυγος είναι χαμένη. Χάνει την νόμιμη μοίρα κληρονομικά από αντικείμενα που μπορεί να έχει και αυτή συμβάλλει στην απόκτηση τους.

«Άσχετα αν καθιερωθεί η κοινοκτημοσύνη για όσα αποκτήθηκαν μετά τον γάμο αγαθά μένει πάντως άλυτο το θέμα ασφάλισης και σύνταξης για τις έμμεσα ασφαλισμένες. Όπως μένει να ρυθμιστεί και η κληρονομική σχέση σαν νόμιμη μοίρα αλλά και από την άποψη της φορολογικής επιβάρυνσης.

«Αυτά όλα ισχύουν και για τον άνδρα και όπου υπάρχει ήδη η δυνατότητα εφαρμογής ή θα υπάρξει με την συνεχή αύξηση της γυναικείας επαγγελματικής ανόδου. Εδώ νομίζω ότι δεν θα ήταν άστοχο αν προτείναμε σαν μέτρο την τριετία. Η τριετία είναι ένας σχετικά νέος όρος στους υπαλλήλους. Προτείνεται τώρα να εφαρμοστεί για τους εργάτες. Αν σαν μέτρο εφαρμοστεί και στον έγγαμο βίο θα αποτελούσε βάση υπολογισμού για την ασφάλιση, την σύνταξη και την ρύθμιση άλλων οικονομικών σχέσεων.

«Πρέπει να δώσουμε την εικόνα για να γίνει σαφέστερη η πρόταση. Σύζυγος εξαρτημένη άρα ασφαλισμένη έμμεσα για 5 έτη ή και 10 τριετίες χάνει τα πάντα για να τα επωφεληθεί η 2^η ή η 3^η με ένα χρόνο γάμου γιατί είναι η τελευταία.

«Παρακολουθούμε και προωθούμε ιδέες για την πλήρη και ισότιμη συμμετοχή της Γυναίκας στην οικονομική και κοινωνική ζωή.

«Ιδιαίτερη προσοχή απαιτείται να δοθεί στην Ελληνίδα νοικοκυρά.. «Αν δεν αναγνωριστεί η αξία της εργασίας μας αν δεν κοστολογηθεί αν δεν αμειφθεί τότε ισοπεδώνεται η νοικοκυρά με τον αναξιοπαθόντα και ανίκανα για εργασία άτομα που ζητούν από το κοινωνικό σύνολο προστασία, ασφάλιση και σύνταξη.

Πιστεύω πως δεν φθάνουμε με άλματα στην ισότητα, σε μια ισότητα μάλιστα σχεδιασμένη στα χαρτιά που απέχει 'έτη Φώτος' από την ιδανική. Γι' αυτό οι θέσεις και οι παραθέσεις σωστές και ωραίες μεν αλλά για 'αύριο'. Σήμερα υπάρχει η εκμετάλλευση της νοικοκυράς από την πολιτεία και την οικογένεια και ίσως να συνεχιστεί και 'αύριο' σε όποια ή όποιον επιλέξει τότε αυτόν τον ρόλο, αφού θα έχει δεχθεί ίδια εκπαίδευση και θα έχει ίσες ευκαιρίες στην οποία εργασία»

«Το ΚΟ.ΔΗ.ΣΟ αγωνίζεται για την ποιότητα ζωής και αυτή αρχίζει από το σεβασμό για το παιδί, την οικογένεια, το περιβάλλον.

Δεν θέλει την ελληνίδα μαυρομαντηλωμένη, πονεμένη, θλιμμένη, καταπιεσμένη. Την θέλει ισότιμη, υπεύθυνη, ελεύθερη.

«Όμως εδώ και τώρα υπάρχει μια αλήθεια. Η γυναίκα είναι ακόμα πολύ μακριά από την κατάκτηση της ισότητας και έχει πολλά ιδιαίτερα πρόβλημα που πρέπει να λυθούν».

Γαλάτεια Αρχοντάκη-Σακκά

Γεννήθηκε στην Αθήνα το 1926.Τελειόφοιτος της Μέσης Εμπορικής Σχολής. Συμμετείχε στις τάξεις της Εθνικής Αντίστασης στις τάξεις του ΕΑΜ. Από το 1974 αγωνίστηκε για το γυναικείο ζήτημα.

Σύμβουλος στο Δ.Σ. του Συλλόγου Ελληνίδας Νοικοκυράς. Οργάνωσε στην ΕΔΗΚ την κλαδική νοικοκυρών. Εισηγήτρια σε θέματα μητρότητας, παιδιού, αναπήρων κ.α. Ιδρυτικό μέλος και μέλος του Δ.Σ. της Εταιρείας Οικογενειακού Προγραμματισμού.

Έχει δημοσιεύσει πληθώρα άρθρων στον τύπο και έχει δώσει συνεντεύξεις στο ραδιόφωνο και την τηλεόραση γύρω από γυναικεία θέματα.

Έχει γράψει το βιβλίο «Το δαχτυλίδι του παππού» που αποτελεί ένα χρονικό της Κατοχής.

Ήταν μέλος της Κεντρικής Επιτροπής του ΚΟΔΗΣΟ και οργανώτρια της Ομάδας Μελέτης Γυναικείων προβλημάτων.

Σημείωση Χ. Μακρυγιώργου .

Κατά τα 12 χρόνια που συμμετείχα στο ΚΟΔΗΣΟ, δεν είχα πλησιάσει ουσιαστικά την γυναικεία ομάδα του κόμματος. Γνώριζα όμως αρκετές συντρόφισσες που όλες θεωρούσαν την Βιργινία Τσουδερού σαν «στρατηγό» και την Γαλάτεια Σακκά σαν τον «λοχαγό» που ηγείται αυτοπροσώπως στην καθημερινή μάχη. Η ουσιαστική μου γνωριμία με την Γαλάτεια έγινε πολύ αργά και συγκεκριμένα την Άνοιξη του 2003. Όταν ξεκίνησα να μαζεύω υλικό για αυτό το βιβλίο, μου υπεδείχθη από τις κυρίες Τσουδερού και Δαρσινού ότι έπρεπε να βρω τη Γαλάτεια. Με δέχθηκε στο λιτό της διαμέρισμα στην Κηφισιά και είχαμε δύο όχι μακρές συναντήσεις για να μην κουράζεται, όπου εκτός από τα πολιτικά μου καμάρωσε και για το δισέγγονό της. Ενώ ήδη ήταν ασθενής, πήγε στο εξοχικό της, νομίζω στο Γραμματικό ή στον Μαραθώνα και μου έφερε αρκετές σακούλες με τον θησαυρό της. Μου τα εμπιστεύτηκε και θα περίμενε να της τα επιστρέψω. Εκτός από όλα τα φύλλα της εφημερίδας του ΚΟΔΗΣΟ ο «Αγώνας», δεμένα σε τόμους, είχε κρατήσει εισηγήσεις

από τα συνέδρια και τις συνδιασκέψεις, ψηφοδέλτια των εσωκομματικών εκλογών, κονκάρδες, αυτοκόλλητα, μικρές αφίσες και οτιδήποτε παρόμοιο. Αυτό το «μπάχαλο» πραγματικά με ταξίδεψε, καθώς παρά το ότι ήμουν και εγώ «μαζώχτρα», είχα δυστυχώς πετάξει σε κάποια μετακόμιση, τόσο όλη την σειρά των «ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΩΝ», όσο και το περισσότερο υλικό του ΚΟΔΗΣΟ και της Δημοκρατικής Πορείας. Πέρασα στο scanner πάρα πολλά και τηλεφώνησα στο σπίτι της για να τα επιστρέψω. Μου είχε υποσχεθεί ότι θα μου έγραφε και ένα κείμενο-απολογισμό της δράσης της. Μου απάντησε η κυρία που την φρόντιζε και μου είπε να πάρω άλλη μέρα γιατί η Γαλάτεια είχε μπει στο νοσοκομείο. Δεν την ξαναείδα. Μετά το μοιραίο, επικοινωνήσα με την κόρη της για να επιστρέψω το υλικό και να ρωτήσω για το αγαπημένο μου μπερεδάκι (από το Λοχ Νές το 1978) που είχα ξεχάσει σπίτι της. Συναντηθήκαμε και μου επέτρεψε να κρατήσω το υλικό. Το μπερεδάκι βρέθηκε και μου επεστράφη στην εκδήλωση για τον ένα χρόνο από τον θάνατό της στο Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Αθηναίων.

Στην ίδια εκδήλωση, μου αναφέρθηκε σε μία συνομιλία το παρακάτω επεισόδιο , που το αναπαράγω καθώς πιστεύω ότι είναι χαρακτηριστικό του στυλ και της δυναμικής της Γαλάτειας Σακκά.

Πριν από την συζήτηση στη Βουλή του νομοσχεδίου για την αναμόρφωση του Οικογενειακού Δικαίου , όπου θα ήταν ομιλήτρια η Βιργινία Τσουδερού, η Γαλάτεια ζήτησε μια άδεια εισόδου στη Βουλή. Δεν είχε όμως σκοπό απλά να παρακολουθήσει την συζήτηση και την ψηφοφορία. Όταν μπήκαν οι Βουλευτές στην αίθουσα, βρήκαν όλοι στα έδρανά τους ένα αντισυλληπτικό χάπι και ένα προφυλακτικό.